Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/dinah0000kare

DINAH

Autor vydal:

Robinsonáda: Kniha pros. Ilustrace V. Tittelbacha. 1926. (Hyperion.) Nakladatelství Václava Petra, Praha.

Rinaldino: Román. Úprava K. Teige. 1927. Nakladatelství Odeon, Jan Fromek, Praha.

KAREL KONRÁD

DINAH

1928

NAKL. VÁCLAV PETR, PRAHA

Veškerá práva i právo překladu vyhrazena autorovi prostřednictvím S. M. K. „Devětsil“, v Praze

Paní M. Krejcarové-Jesenské

1

Ludvík byl úředníkem v ministerstvu financí; byl zařazen do oddělení státních půjček.

Sepisoval listiny oním ozdobným písmem, jaké bývá uplatňováno učiteli v hodinách krasopisu.

Každou chvíli odběhl vykouřit cigaretu.

Ukryt za hromadou papírů, mohl čísti knížky a noviny, aniž byl spatřen radou Schwankem, jehož krk byl jakoby porostlý lišejníky.

Ludvík se díval na úřadování, jako když klečel ve škole na hanbě. Byla to představa hrachu, spalniček.

Jeho lenost byla chladnokrevná.

Stotožňoval se s jejími projevy, vymýšleje pro ni nové a nové možnosti, upravoval její záhyby jako tanečnice jiskření nohou a pohyb ruky, jenž zdánlivě zaclání zvlněné ňadro, jaká koketnost, neboť půvab této hříčky přírody stával se větší.

Druzí úředníci předstírali horlivost, která pomáhala budovati posloupnost nudy, jež plula bezpečně jako archa úmluvy.

Nad hladinou úředních hodin panovala nehybnost. Šustění kancelářských papírů připomínalo pád starého listí, které pozvolna tlelo a tato zatuchlost byla směrodatná jako šero kolem slábnoucích žárovek, Ludvíkovi se zdálo, že je podvečer v jeseni; těch únavných procházek na konec města podél továrních zdí, jichž šedivost je neustále vlhká.

●

Ludvík si málokdy vycídil boty.

Dny i pásma dešťů a mlh byly na jeho střevících zaznamenány. Jejich čitelnost připomínala kalendáře, které dává kupec k Novému

roku hospodyňkám nešetře poklonami, tak hbitými, že je jako gumový za oním pultem, kde provozuje bramborové divadélko svých obchodů, nepostižitelné veselohry. A nad jeho hlavou visí girlandy fíků, matné jako Ludvíkova obuv.

Museli bychom znáti všechny obtíže, za nichž se počínal Ludvíkův život každého jitra. V jejich popředí byl niklový budíček. Dostal jej od strýčka Fridricha k biřmování; tenkráte měl na sobě Ludvík (jemuž bylo jedenáct let) hnědé sametové šaty s velikým límcem, vězícím na jeho krku jako mlýnský žernov, a oranžovou vázanku.

Vysoká postava biřmujícího biskupa, protkaná hustým brokátem, a sloup kadidla stoupá vzhůru; do stožárů chrámové lodi.

Okamžik pozdvihování.

Vznešený okamžik kdy zdvižená monstrance převýší nádheru biskupské mitry, kdy ametystové přítmí kostela zvyšuje i gotickou klenbu. Píšťaly a zvony hřímají. Plamen voskovic se pohnul jako obraz na stěně. Ludvík se počal báti Hospodina, cítě jeho mramorový dech na svém těle. Třásl se bázní a do očí mu vytryskly slzy. Fridrich, ten milý strýček, který klečel podle něho, aby mu mohl býti kmotrem, zpozoroval vše a jemně vsunul do Ludvíkových dlaní korunu, šeptaje: „Buď pěkně zticha, neplač, podívej, půjdu s tebou odpoledne do cirkusu —“

Právě v onen den postavili plachtový stan na pozemku za obecním vodoměrem.

Šašek.

Pět koní.

Smečka vycvičených psů.

Poštovní holubice.

Provazolezkyně.

Dva medvědi.

Salonní žonglér, který byl také krasojezdcem a akrobatem na visuté hrazdě. Slečna Lia, průsvitná provazolezkyně, měla ještě mladší sestru; tančily spolu bukurešťské tance. Ale navždy utkvěla v Ludvíkově mysli scéna šaška oděného v šachová pole, bylo to solo za výskotu činel, které zvířily zápach koní, acetylenu a trusu. Směs krásného, vzrušujícího smradu, jenž připomínal pot oněch divokých krajů, skvělých, tak skvělých, jako chochol a práskání bičem.

Pan Anton dal šaškovi dva poličky, až upadl s něm sykotem, jak padá povětroň, v jehož pádu je proroctví zlých časů a budoucích válek; mnohé děti plakaly smíchem.

A snad znáte kulicha; prý vábí do stavení smrt. Kdo by nemyslel, slyše jeho volání, na osamělý hřbitůvek, márnici a hrůzu, toť zvonění Ludvíkova budíčku. Jeho ciferník, barvy nezralého čaje, zobrazoval Ludvíkovi strach, který měl tenkráte z mocných perutí božího jsoucna, a i ony komické poličky.

Ach, lenost!

Hledíme na ni každého rána ze své postele. Rozvíjí se po úponcích záclon a její jantarová vůně, teplá a zneklidňující, zasahuje celý pokoj; hlas budíčku vázne.

●

Ludvík si přisvojoval veškeré zásluhy o rozšíření své lenosti. Trpěl, neboť cítil, že její dokonalosti nebude nikdy dosaženo. Že vrchol lenosti zůstane navždy neschůdný, jsa pokryt věčným sněhem, jenž při západu slunce bývá růžový jako zahrada v pohádkách o nesmrtelném ovoci.

Ludvíkova lenost byla chladnokrevná.

Musil spáti denně devět hodin. Vycvičil organismus a svého ducha tuhou školou lenosti, že se mu to stalo nutností jako pokrm; nápoj.

Vedl o tom záznamy.

Ve svém notýsku měl napsáno:

má spáti	spal

Budeme-li v něm chvilku listovati, záhy vyjde na jevo, že zameškal již 2.739 hodin spánku a tento schodek neustále vzrůstal, jakoby byl závislý na zákonech, týkajících se zemské tíže.

Byly týdny plné pohody jako chvíle slunovratů; ale bývaly týdny, jichž jádro jsme shledávali hořké; smuteční a hořké.

PONDĚLÍ	4	
ÚTERÝ	1·30	
STŘEDA	2	
ČTVRTEK	1	
PÁTEK	3	
SOBOTA	5	
úhrnem	16·30	

Šestnáct a půl hodiny promarněno za necelý týden! Vědomí toho roztrpčilo Ludvíka; přišel domů až k ránu, promoklý nocí, a do zápisníku zanesl:

ztráta 7.

Příštího dne ulehl hned po obědě.

Neustále viděl v dálce před sebou zelenavé znamení, které se míhalo jako zvířecí oči; byl večer, když se probudil. Omyl si studenou vodou hlavu, klesala až ke dnu jako poraněný parník, a potom stáhl síťkou mokré vlasy. Zaprášil se pudrem barvy malých brunetek a kráčel do ulic.

Dým večera stoupal a obzor elektrických

světel, tato záplava zvyšovala dychtivost, hlomoz vozidel zaléhal pasáže, rukávy ulice, do nichž ústil lidský spěch a vír skleněných tabulí, zlatonosných,
tichost hudby
lem parfumu
a Ludvík kráčel, jakoby byl množstvím.

●

Okno kavárny, v jehož okolí myslíme na vzdálená přání, a sny předcházející noci se opakují; poznáváme je, listujíce v obrázkových časopisech cizích názvů a slyšíce shon tramvají.

V okamžiku, kdy se stmívá, než budou rozsvícena světla kavárny, vyvolává okno představu sypkého moře. Jen občas zašumí v místech, kde se dotýká oblohy.

V tuto chvíli, kdy poloha kavárny bývá ztichlá, sedával Ludvík u okna.

Slečna Gina srkala grenadinu s váhavou koketností, jež se Ludvíkovi zdála přirozeným půvabem. Šero neubíralo jí na líbeznosti; pod kloboukem, podobným onomu, jaký nosíval císař Napoleon, udržovala Ludvíka v melancholickém zmatku.

Měla oči skoro blankytné.

Modrá barva, která vyniká jistou veselostí jako len, měla v těchto duhovkách vzhled nehybnosti, hluchosti, jež nechtěla nikterak souviseti se zřídlem ňader a vypjatou krásou údů; s vnadností celého jejího těla.

Barva tváří byla průzračná, v plné shodě se zvukem jejího hlasu, jenž připadal Ludvíkovi nezemský. Přátelé, jimž se svěřil s tímto poznatkem, říkali: „To se vám pouze zdá, protože se jí díváte do očí."

Učinil malý pokus. Když hovořila, otočil hlavu nazad, aby ani stopu Gininých očí nezahlédl. Hlas, její zvláštní hlas neztrácel malebnosti; tak cizí tomuto světu, jediné napoleonský klobouk zůstával skutečností, která přiměla Ludvíka, aby sháněl po všech obchodech knihy, jejichž obsahem byla Napoleonova osobnost. Vytrhával různé stránky a složil z nich srdce, hledaje klid v nahodilé spojitosti kousků vět, které vyzněly v nesmyslnou směsici.

Vždy v pozdních odpoledních hodinách přicházela Gina, jež byla herečkou, do kavárny. Radostně, téměř vzrušeně vítala se s Ludvíkem; ale za krátko byla opět chladnou a bledší než obvykle.

Herecké role, které jí byly určeny na malém předměstském divadle, odříkávala bez veškeré horoucnosti svého vzácného, ušlechtilého zjevu, jako by byla z rodu ledových dcer.

A její oči, zírající do publika, zůstávaly nehybné, pohřížené dovnitř a jako by ztratily své vlastní těžiště, Ludvík při tom vzpomínal Napoleona, jenž se musil dívati na Svaté Heleně po tvářích svých strážců, které si byly vzájemně podobny, jakoby mezi nimi bylo příliš značné pokrevní přátelství.

Ludvík potají pozoroval modré žilky na Gininých spáncích. Potají pozoroval její ústa, lehká jako zamrazení; potají sledoval její vysoké, gotické chřípí.

Inkoustovou tužkou, jíž zanášel do svého zápisníku hodiny ztraceného spánku, touže tužkou maloval po svém kancelářském stole její iniciálky, vymýšleje pro ni květiny nových tvarů; barev. A vůní. Pestíky měly směr žilek. Pomoranče chovaly v sobě podobu Napoleonova klobouku.

Užíval množství úředních hodin, v nichž mohutněla konstrukce jeho lenosti, aby myslel na slunečný den, kdy se prochází po cařihradských ulicích; rozčilujících bazarech; zdálo se mu, že Gina je turecké jméno. Stambulské jméno, domníval se, že bílá ztrnulost mešit a jejich nehybnost je podobenstvím, které marně hledal. Snad někde v Orientě eksistuje hrozná nemoc, kdy se modré oko, skoro blankytné, nikdy nepohne.

Podařilo se mu po zdlouhavém úsilí sestrojiti podivné šaty. Bílý hedvábný trikot těsně přiléhající na kotníky nohou a po celém těle

až ke konci krku. Od zdola vzhůru po bílém hedvábí našitá černá závitnice, spirála, jež pokračuje i na vysoké čepici a není nikde ukončena. Až se, Gino, obrátíte, ba jakmile sebou jen nepatrně pohnete, spirála se počne točiti, učiní pohyb, pohyb, ó, kéž je to již skutkem, jenž zastaví mou úzkost, kterou mám z vašich nehybných, stojatých očí.

●

Hle, mé srdce, které po vás, Gino, lehce šílí; jaká neprozřetelnost. Pošetilost. Bláhovost bez konce. Neboť vím, že jsem objevil nové záminky pro váš smích.

Vaše sličnost a podivná půvabnost, jež mě přivádí do hlubokého zmatku, protimluvů; neslýchaných lží.

Moje vroucná zvědavost po vás.

A mysle na ony ozvěny, které mě jímají nad všemohoucností těchto úsměvů a zejména je to způsob, jímž měníte úhel svých pohledů, náležejících věcem, nad nimiž nemám moci, chtěl bych vám mnoho žalovati. Na všechno neviditelné, jež možná bolí.

Prosím, pozdravujte co nejsrdečněji vaše rty, oči a ňadra (jsou teplá jako vlaštovky),

cožkoliv by kdo učinil jednomu z těchto maličkých, jako by mně učinil, ach, vy to zapomenete vyříditi, jak se vám to podobá.

Chtěl bych vám mnoho žalovati; na všechno neviditelné, jež možná bolí. Obviňuji se, že jsem dostatečně nezlíbal vašich úst, citlivých jako fotografická deska. Především úst. A jak jsem mohl býti tak barvoslepý a nazvati vaše srdce dámskými hodinkami, jako bych nevěděl, že jsou to jen dívčí hodinky, byl jsem příliš zahanben touto křehkostí.

●

Ludvík velmi miloval onen druh tmy, který vzniká, zavřeme-li oční víčka. Je to živá, pestrá tma, kdy chápeme i tajemství stromů; čteme o nich z žilek lupenů jako z vrásek na čele či asymptoty rtů, ale to již začíná polospánek, ještě bdíme, je to jen nástin spánku, neboť ještě jsme si uvědomili, třeba sotva znatelně jako němé škubnutí, že vás, Gino, zítra poprosíme, abyste nám dala na památku poslední fotografii.

Tma stává se jednobarevnou.

A za chvíli již vidíme jen černé klobouky a klobouky; krajiny počnou se sbíhati do je-

diného průsečíku jako malby na klenutém stropě, Ludvíka by zajímalo, proč v této zemi rostou byliny kořeny vzhůru, ale jeho pozornost byla zcela upoutána dupotem gazel, jichž napočítal 11.000. Tato číslice jej unavila.

Pohlédl k obloze, ach, nikdy neviděl takové množství letících hrdliček.

Vyňal z vesty hřeben.

Měřil jím hejno, jako se určují vzdálenosti na vojenských mapách, nebéřeme zřetel na pahorky, údolí a věže měst. Musel položiti hřeben mnohokráte vedle sebe, než mohl změřiti obvod všech hrdliček, ale náhle ucítil, že mu někdo klepe dlaní po rameně.

Byl to pan oficiál Hornoff, představený kanceláře, který se vzrušuje turistikou; není jediné neděle, aby nepodnikl výlet. V každé osadě, kterou navštíví, nakoupí pohlední lístky, na jejichž rubu přičiňuje poznámky:

okolí velmi romantické

hvozdy většinou památné

a dnes měl na sobě pan Hornoff oblek skotského dudáka.

„Pane kolego, nepočítejte se s tím!, můžete to udělat až zítra v úředních hodinách," pravil laskavě pan oficiál, „máte již kdy, abyste ještě přišel na začátek své premiéry — — —"

Ludvík skočil do gondoly a šílenými rozmachy vesla, jehož rukověť byla ve smyslu poštovního razítka, připlul do hlavní lóže, umístěné přímo poblíž jeviště.

Gina byla jedinou představitelkou hraného dramatu.

Dějištěm.

Dekorací.

Závěsy.

Prosceniem.

Napovědou.

Osobami.

Komparsy.

Obsahem.

Zápletkou.

Choreografií.

Sujetem.

Reflektory.

Obecenstvo ani nehleslo; bylo jen slyšeti, jak na chodbě, vedoucí k lóžím, skládá biletářka do klína ruce.

Gina stála uprostřed jeviště; její oči se otáčely způsobem, který byl opačný pohybu hodinových ručiček. Deklamovala verše, jednotlivá slova byla strmá, všichni diváci napínali krk, pátrajíce ve výši po jejich obsahu, neboť nebylo snad jediné věty, která by měla svůj smysl pod úhlem menším než 45 stupňů.

Oblečena byla jako Napoleon Bonaparte. V modrý plášť, který byl korunním svědkem bitvy u Marenga, a v levé ruce měla ony hodinky z postupimského zámku, jež se velmi líbily Napoleonovi. Pravou rukou ukazovala Gina po modrých žilkách na svých spáncích, císařovo vojsko brodilo se přes řeky, rytmus

veršů měl vzhled rozvířené hladiny, ržání 40.000 koní a gest tonoucích; a pak přišla pláň. Bílá, zasněžená pláň Ruska. Gina ukazovala po svých tvářích.

A slova byla podobna meluzině, kostelním báním pravoslavné církve; na scénu klesal sníh, krákorala kola dělostřelectva (v hlavních byly pavučiny rampouchů); a vysílení vojáci padali v závějích, pod nimiž byly prvé stonky sněženek, těch chudokrevných květin.

Jak naznačovala Gina po tvářích, dál se tento mrazivý pochod zvolna, až k ohnivým ústům, požár Moskvy, plameny zachvátily celé prostranství rtů, krovy a všechna stavení se řítila s vykotlaným rachotem. V hořících ulicích pobíhala šílená, vyhladovělá armáda.

Třesk trumpet se zkroutil žárem jako Kreml, a kůže bubnů shořela jako Kreml, a v celém vojště nebylo jediných karet; zbyly z nich pahýly. Jen orlové na žerdích praporců mávali spálenými křídly.

Doutnající trosky, dým a popel pokrývaly do veliké výše trocheje veršů, jejichž rýmy byly tvořeny stejně znějícími trsy plamenů. Mladičký sanitní poručík, který byl krátce před tím vyznamenán Napoleonem za neobyčejná udatenství, plakal před rumištěm basiliky svatého Vasilije.

To byl konec prvého jednání.

Publikum bouřlivě tleská; Gina byla vyvolána již nesčíslněkráte. Ředitel divadla, který

měl — jak je to zvláštní — rozměry trpaslíka s rolničkami a na dlani nesl malý gejsír, vkročil do lóže a volal: „Pane Ludvíku, musíte se ukázat! Lidstvo chce viděti autora.“

Ludvík utekl do foyeru. Byl vzrušen; cigareta, kterou bral z pouzdra, připadala mu velmi málo slanou.

„Tady se nesmí kouřit,“ zakřikl strážník.

2

Obhájce mluví.

Ludvík se dívá úkosem do kapesního zrcádka, aby si prohlédl vlastní podobiznu; svůj chrup, svá prsa, tělo, celého sebe, jenž se jmenuje Obžalovaný.

Tou dobou odbýval se v porotní síni veliký proces, který zcela upoutal zájem veřejnosti. Šlo o vraždu ze žárlivosti ve vysoce postavené rodině a na přelíčení s Ludvíkem nepřišel ani jediný návštěvník. Ludvík něžně hladil na

svém nepromokavém plášti dragouna, šeptaje díky za všechen jeho laskavý zájem.

Pozor.

Slovo má státní zástupce.

Jeho řeč je stavěna z metaforických kvádrů, pah, je to téměř směšné, domnívá se, že je albatrosem nad vodami zločinů, avšak spíše nám připomíná lučního chřástala; a Ludvíkovi se zdařilo udělati za jeho vývodů uzel na kapesníku.

Soudcové v rubáších odebrali se k poradě, která byla brzo skončena. Předseda vyzval Ludvíka, aby povstal z lavice obžalovaných, o níž se můžeme domnívati, že byla vyrobena ze dřeva smutečních vrb.

Byl přečten výrok porady, jímž se Ludvík uznává vinným z přestupku rušení úředního výkonu a urážky policejní stráže a odsuzuje se do vězení v trvání 21 dnů. Vzhledem k povaze spáchaného činu budiž trest vysloven nepodmínečně a odsouzený nechť je zbaven místa ve státním úřadě.

Sluha v zelené uniformě vzal Ludvíka pod paždí a odváděl jej přes několik dlouhých chodeb znějících jako lastura. Na konci jednoho závitu otevřela železná vrata svůj jícen, bezzubý jako u velryb, bible se o tom zmiňuje ve svých podobenstvích, jichž děj je mnohdy tak napínavý, stále nemůžeme zapomenouti Jonáše, Daniela, a často si vzpomeneme na Salome, onu mladičkou, překrásnou tanečnici.

Ludvík se vrhl na slamník.

A zakryl si dlaněmi oči.

Po chvíli, kdy vydutost ticha přestala jej tolik tísniti, pootevřel pomalu prsty a vzniklými mezerami rozhlížel se po cele. Za několik vteřin stáhl prsty k sobě. Opakoval to několikráte, mysle s pohnutím na osvěžující chuť míšeňského jablka. Pak se rychle otočil ke zdi a udělal na ní tužkou 21 dlouhých čar, z nichž opět každou rozdělil na čtyřiadvacet stejných dílků.

Zhotoviv tento kalendář, vyňal hodinky a skulinami prstů pozoroval jejich pohyb, těžký jako naplněný okov.

Ludvíkův stav podobal se ztrnulosti. Občas zdvihl hlavu a díval se na ciferník. Ticho žaláře, jež má mnohonásobnou ozvěnu, nedělitelnou, jako čepobití; a vzduch je podlomený.

Ludvík se stočil do kotouče napjav vůli. Hledal pro ni takový směr, jímž fakiři dosahují zdánlivé smrti. Tyto pokusy, jimiž se chtěl přivésti do stavu, v němž by byl schopen přezimovati dobu žalářování, záhy ztroskotaly.

Sotva vyzkoušel bezpečnost tohoto vraku, cit pro příslovečné určení počal nabývati vrchu v jeho myšlenkách. Nebylo jediné věty, aby v ní nebyl obsažen.

Zjednodušil seznam chutí.

Uprostřed těchto příprav si všiml, že v něm poklesla záliba ve rčeních, v nichž byl budoucí čas. Přítomnost jevila se tak žírnou, rozsáh-

lou, že jí nepostačoval dosavadní prostor; bylo třeba zabrati pro ni čas budoucí i minulý.

Trpný slovesný rod.

O něco později nebyl již schopen složiti souvětí, které by obsahovalo příslovečné určení místa. Jako Robinson Crusoe, i on pronášel řeči jen v první osobě; ztratil smysl pro jiný gramatický rod. Hlavně množné číslo mu připadalo velmi směšné, a při těchto pátráních neustále pootvíral prsty, aby pohlédl na hodinky.

Těch báječných motýlů, jimž se podivujeme na sklonku naší nespavosti.

Těch vysokých citoslovcí.

Dvorek určený pro vycházky vězňů byl jako dno hlubokého válce. Zdi byly nabarveny až do výše oka hustou černou barvou, která způsobovala bolest sítnice.

Nebe zbavené nekonečnosti bylo bez krve a bez masa; byl to odpuzující neduživec. Několik odsouzenců počalo si hráti na slepou bábu.

Ludvík chodil neustále do kola jako kůň v manéži. Po chvíli usedl na zem a díval se na spodek bot, jsou-li v pořádku podkovy. Pře-

svědčiv se, že má gumové podpatky, zhnusila se mu navždy chuť takto choditi.

Začal tvořiti svými kroky kruhové výseče.

Zkusil procházku, jako by rýsoval osy; spustil na ně kolmice. Udělal řadu tetiv.

Ať si vymyslil jakýkoliv způsob chůze, ať již to bylo pozpátku či po špičkách, vždycky narážel očima na černý rám zdi. Tehdy pochopil, proč si staří, zkušení vězňové hrají na slepou bábu. Vmísil se mezi ně a teprve shledal, že to není ona hra, již tak výborně známe, neboť každý měl zavázané oči. Náhle zavanul vítr; zanesl přes hradby věznice první záblesk jarních dnů, ono květenství, dosud bezejmenné. Všichni ustali ve hře.

A je to možné, aby vítr přetrhl paprsek vzdáleného slunce a ten se nyní zvolna svinoval s oblohy k zemi, právě nad dvorkem. Možná, že se to jenom mihl vzduchem ozářený holub; všichni odsouzenci lehli si rychle naznak a otáčeli tváře vzhůru. Přiběhli dozorci a za trest byla vycházka ukončena.

Až u stropu cely bylo malé, zamřížované okno. Část oblohy, kterou bylo možno viděti, připomínala čtverečkovaný papír, ale na stolku nebylo ani péro, ani kalamář, pravítko, gumy, perořízek; ani kolébka s pijavým papírem.

Ludvík shromáždil všechny nepříjemnosti života na svobodě a do druhého kouta cely jal se snášeti výhody žalářování. Utvořil konopný

provaz. Na jednom jeho konci stály obtíže minulosti: strýcův budíček, kancelář, její nuda, jež byla tak dospělá, všechny ty ničemnůstky a sychravost úředních hodin; rada Schwanke. Ospalost, podobající se věčnému světlu chrámů.

Na druhé straně po řadě podle velikosti stála nejprve výhoda neohraničeného spánku trestanců (a nepřítomnost budíčku!), svoboda přetvařování, možnost lenosti a zbytečnost cíditi obuv; pravou; levou.

Když vše takto seřadil, zavelel:

„Pozor. Až řeknu teď, račte táhnout za provaz," a díval se. Byl to zápas trvající až do večera, kdy tma zúžila žalářní kobku. Stupně ticha dostávaly podobu příkře točitého schodiště, jež vzbuzovalo závrať, bolest hlavy, vyprahlost; Ludvík si zacpal ústa ručníkem a snažil se křičeti.

Když ho to znavilo, přitáhl k oknu stůl. Vylezl na něj, a tu bylo třeba jen malého skoku, aby se zachytil mříží, a pak se již velmi snadno vytáhl na okno. Po dvoře hlídal voják s ručnicí. Přes veškerou ostražitost nemohl spatřiti Ludvíka, vdechujícího čerstvý vzduch, silný jako libé polévkové koření; ssál jej tvářemi, rukama, zápěstím. Celou kůží.

A Ludvíkův sluch se vztyčil jako kamzík. Srdce a duše jako by se naráz ztratily a vytvořily v náhradu veliký boltec se třmínkem a kovadlinkou tak uzpůsobenou, že zaznamená-

vala každou, i nejnepatrnější záměnu ticha. Byl to přístroj mnohem citlivější než lékárnické vážky, na nichž se odvažují nejkrutější jedy, jako cyankali nebo veronal. Z útržků zvuků, ba z pouhých úlomků šramotů vycházejících z města, mohl Ludvík vytvářeti obrazy života.

Kroky těchto chodců náležejí milencům a toto auto je asi taxi.

Onen smích je odmítavý.

Ano, to je chůze člověka více než padesátiletého.

Konečně se spustil Ludvík dolů, neslyšně jako pavouk, a ulehl ke spánku, naslouchaje tichu jako černým vlasům.

Hvězda zkomolená mřížemi.

Držel Gininu ruku dlouho ve své, její dlaň, jednoslabičná, měla sotva rozměr jeho úst. Vzduch, ssedlina atmosféry, hnědá jako nikotin, zatlačovala jeho oči velmi rychlým způsobem, zatím co myslel na šípkový keř.

Pojednou celý žalář oživl.

Jako by sta datlů hledalo potravu; jako by sta doktorů a mediků proklepávalo nemocného plicní chorobou. Ludvík se probudil. Vězňové si vyklepávají do stěn dobrou noc.

Dobrou noc.

Za několik dní byl Ludvík zkušeným vězněm. Znal všechna přísloví žalářního života a naučil se chápati samotu jako hlomoz.

Rozuměl řeči trestanců, v níž je nejvíce podstatných jmen, té řeči, jež je tak jednoduchá jako volání pastevců.

Nejvíce postrádal Ludvík sloves označujících něhu; měkkost, povýšenost ducha; stýskalo se mu po kousku sametové látky, a chtěl ji přejížděti svými prsty jako krásný hřbet angorské kočky.

Každého večera, když nemohl pro tmu pozorovati hodinky, zdálo se mu, že v jeho hrudi, či v jeho hlavě, kdož ví kde, ale prostě cítil, že někde v něm vyrůstá nový nos nebo jazyk anebo sliznice, nový smysl, jímž poznával pořadí času. Vysvětloval si to ještě jinak. Že se snad srdce stává hodinovým strojem, a vskutku, kdykoliv sáhl na svůj puls, říkával, kolik je hodin.

Žil odloučen od řek a pohoří.

Žil odloučen od vůní.

Oškrabával desku dřevěného stolu a dlouze k ní čichal. Šeptal si: je to vůně listnatého stromu.

Železo mříží, hle, vůně nerostů; a vzduch za oknem, venku, byl pro něho smíšeninou muškátu a skořice.

Našel v kapesním kalendáři první květen, svátek práce a čichal k onomu místu, věda, že je to vůně rudých karafiátů. Pak vyhledal

květnou neděli: fialky, orsej, sedmikrásky; a svátek Marií přiblížil mu nejkrásnější podobenství a olivy, růže.

Každý další den odhalil novou bolest; poznával, jak těžké a hnusné je žíti sám se sebou. Poustevníci připadali mu daleko většími hrdiny než vojevůdci a válečníci. Mohl postrádati město, ulice, kavárny, světla, hudbu, neboť se naučil viděti vše svým sluchem. Pohyb si uměl vymysliti, leže na slamníku šlapal velociped, anebo řídil volant auta, byla to rozhořčená jízda; a mohl hromaditi barevné kousky papírů, jež našel na dvorku, pečlivě je rozložil po stole jako poštovní známky, jak miloval onen pronikavě zelený kousek kornoutu, Kanárské ostrovy; mohl objevovati vůně. Vůně. Mohl cvičiti svůj hmat na škálách různě hladkých a drsných střepů, které jako straka nasbíral po dvoře, ale nemohl nikomu vykládati své sny.

Také přišly dny, kdy si uvědomil, že jej nemůže těšiti lenost, neboť neměl žádných povinností; byl zvyklý zanedbávati je a v tom spočívala všechna půvabná rozkoš lenosti. I zde mohl si s počátku pomoci: nedbale přeškrtával na zdi uplynulý čas. To však bylo velmi nepatrné zadostiučinění; a tak se stalo, že se jedenkráte neumyl. Následující dny poznal, že je to vše pochybené; marné; marné.

Marné.

Vyházel papírky, které střádal pro jejich různobarevnost, vyhodil všechny dětské, směšné střepy, i kulatý oblázek, zabalený do šátku, s nímž si házel jako tenisovým míčem. Vrhl se na postel a přikryl tvář kabátem.

Ležel nehybně.

Jedl málo a přestal vycházeti na dvůr; hlava ho tupě bolela. Jako by při klikatém pádu narazil týlem do země a v uších cítil nepřerušovaný rachot, jako by někde v dálce jelo po hrubém dláždění nákladní auto naplněné železem, mědí, železem.

A Gina, jež se procházívala po cele jako Bílá paní, se rozplynula: Její jméno znělo jako holé propasti, nevracející ozvěnu; snad slyšels jen Šalamounův verš o lidské marnosti, který tě dojímá jako poesie Flammarionů.

Den ze dne Ludvík více slábl.

Přišla první jarní bouře, předčasná a neobyčejně srázná, vězení se chvělo jako hora Kalvarie, opona chrámová se roztrhla ve dví; všichni trestanci křičeli. Ludvík se ani nepohnul; krev mu tekla z nosu. Stmívalo se. Tenkráte se hodinky zastavily.

Na chvilku procitlo v Ludvíkovi přání navštíviti ještě před svým skonem biograf. Jeho čelo se pokrylo chladnou vrstvou bílého potu, nemohl si vzpomenouti, kam uschoval vstupenku; nemohl si vzpomenouti, kam uschoval lístek od šatny.

Za vězeňským domem rozehrál se gramofon.

Byla to nějaká africká píseň, kterou zpívala černoška. Její hlas byl zvláštní směsí tropických šťav, chutí, ptáků, šelem a motýlů. Lesklých vlasů; černých. Morových.

●

Celý následující den očekával Ludvík večer, krátě si chvíle projížďkou na velocipedu. Mohl jezditi velmi opatrně, zvolna; jako rekonvalescent.

Myslel ustavičně na černošku. Vzpomínal, jaké by měl dáti sladké jméno té milosrdné sestře a nevěstě, jméno, jež by jej nenechávalo o samotě s orlojem ticha. Jen přijde-li večer. Zazpívá pod oknem, z něhož není nikdy viděti slunce, oblaka; měsíc. Ani Velký vůz a Venuši; ani Saturn. Dráhy těch několika málo hvězd, které lze jenom zahlédnouti, jsou těsné. Ludvík stál uprostřed cely drže hodinky, jež byly jako Yorickova lebka.

Jakmile se počalo stmívati, vykartáčoval šaty, omyl se, učesal a vysoukal se vzhůru na okno. Konečně, konečně přišla. Krásnější než včera. Přinesla mu vůně zálivů, květin a náhrdelníků, zvláště onoho černého kosatce, který roste v nitru Afriky. A dala mu na srozuměnou, že přijde každého večera, leč teprve

když se loučili, Ludvík mával vězeňským šátkem, vyhověla jeho naléhavým prosbám a pověděla svoje jméno, čisté, nezkrácené samotou, Dinah; Ludvík ještě dlouho mával vězeňským šátkem.

Hned druhého dne navázal styky s trestancem Weidlerem, který uklízel po chodbách. Pošeptal mu, že by rád koupil za každou cenu zrcádko a trochu pudru. A pak si ještě poručil síťku na vlasy.

Od něho se Ludvík také dověděl množství zajímavých zpráv, všechny nové vraždy a krádeže; nic jiného si Weidler nezapamatoval z přečtených novin. Jak Ludvíka zaujalo vyprávění o cele číslo 13! Naposledy v ní seděl odsouzenec k smrti, který prý si vyžádal před popravou 300 cigaret s dutinkami. Vždycky když vykouřil jednu cigaretu, vyfoukl dutinku ke stropu tak dovedně, že se na něm přichytila. Napsal tímto způsobem po stropě jméno své zbožňované; tuším Žofie.

Pudr.

Síťka na vlasy.

Zrcádko.

Ludvík si udělal z cely malý salon na pěstění krásy.

Z papíru zhotovil umělý tulipán, modrý, a zatkl jej do dírky u kabátu a sklíčko hodinek, nuže, toť monokl. Byl si vědom, že je to zaostalé a směšné, pošetilé, nositi jej v dnešní době, ale rmoutil se utkvělou myšlenkou, že se

jeho profil stal podobný ostatním trestancům. Viděli jste skupinu odsouzených? Jejich tváře se od sebe nikterak neliší, jsou si podobny jako žalářní kobky a ticho; jako zamřížovaná okna.

Následujícího večera očekával na okně a měl jakýsi dlouhý předmět, jímž netrpělivě mířil směrem, odkud se linula hudba gramofonu. Byl to hvězdářský dalekohled; vyrobil jej z kreslicího papíru, který mu koupil ve městě Weidler.

Gramofon. Tato skříňka měla by míti tvar pyramid, neboť jsou v ní balsamováni nesmrtelní králové a šlechtičny, nejprve se jejich zpěv podobá hrubě tkanému suknu a pak ovčímu rounu, na míli cesty vzdálené kuropění, ale za chvíli již neslyšíme samovar, ani cvrčka u krbu,

gramofon hrál valčíky, opery; Ave Maria. Avšak Dinah nepřicházela.

Ludvíka opanovala žárlivost. Cítil ji jako tropickou zimnici, která je tolik nebezpečná bělochům; ani nejsilnější dávka chininu nepomůže. Tušil, že Dinah chodí asi málo oblečena, nahá. Nahá. Ano, vzpomíná si, těžce a s námahou jako Lazar, že zpívala rozkošnicky taneční popěvky, refrén byl až frivolní, nešestný, zatím co on se nemohl pohnouti, tušil, že večery v africké oase, kdy němý hukot pouště neutichá, nanebevstoupení barev bažantů, jsou jako zrozeny k prostopášnostem.

Ludvíkova beznaděje a hořkost byly veliké jako královská pečeť. Veliké jako královská pečeť potvrzující ortel.

Připadal si truchlivější, než kdyby byl vyvrhnut na pustý ostrov, tenkráte mohl by napsati krásný dopis a vložiti jej do láhve od sodovky, která vhozena do vln moře, vzbudila by v něm naději, jíž by žil. Mohl každé noci rozdělati na skále vysoký oheň. A těšiti se, že bude zahlédnut plavčíkem neznámé lodi, plující v těchto končinách.

Vzpomínáš na všechny dívky, jež jsi kdy miloval, je to soupis zármutku, jaký těžkoodněnec, jejich sličnost z tebe vyprchala za svítání a zbylo ti jen tušení toiletních mýdel, jež se zachytilo po šíjích, a zatím co jsi opatroval jako oko v hlavě šlépěje jejich něžností, chorý sněním, ony si nevšimly, že máš velikou hrdost, učinil jsi je svědkem, jak hluboko jsi na ni zapomněl.

Však slyšte! Slyšte. Ano, to je Ona. Nikdy nebyl gramofon tak krásný; dojemný.

Dinah zpívala ukolébavku malému černochovi, jak se to hodí, říkati mu broučku, když je celý černý; a Ludvík přikládá k očím papírový dalekohled.

Byl nesmírně blažen. Radoval se. A nežli si trestanci vyťukali do stěn svá tajemství (a ze dvora bylo slyšeti změť kroků vojenských hlídek), Ludvík se rozhodl, že přestoupí na pohanské náboženství, jaké uctívá Dinah. Ibis

posvátný dávno se mu líbil; již tenkráte, když se o něm učíval v hodinách přírodopisu. Ó, pohanství; pohanství, tato duha a ryk vodních par, neznámé koberce, divoká terasa, sykot, bronz. Bronzové naušnice a ňadra. Kyčle jako cukrová třtina. Had. Hadi. Kaučuk; démanty; indigo. Stromy, jejichž dřevo je růžové jako pohanství, jako patro úst mladých vdov; bambus, bambus, ty šalmaje tropických Krakonošů, horké pasáty.

Ludvík obnovil na zdi vězeňský kalendář. Hle, již zbývá jenom pět dní a bude svoboden; svoboden!

Blízkost této bujné, zázračné pevniny jej zmátla: počal přeškrtávati hodiny o něco dříve. Chystaje se na dostaveníčko s Dinah, přepočítal uplynulý čas a tehdy byl hrozně smuten. Poznal, že si uměle zkrátil pobyt v žaláři o několik hodin, a teď je musí nasluhovati, neboť žil v plném vědomí, že již minuly. Než usínal, řekl si: „Ráno se probudím, oh, budu mít najednou 10 hodin odpykáno...!" Opojen, přeškrtl hned všech deset čárek, aby měl útěchu pro nadcházející noc, šel jí v ústrety s bla-

ženým úsměvem. Však toho zklamání. Přesvědčil se ráno, že spal zbytečně; nadarmo. Ani jednu hodinu nemůže přeškrtnouti v kalendáři: „Ztratil jsem noc," křičel, „ztratil jsem noc," chtělo se mu plakati a kopal kolem sebe.

Jeho styk s představou svobody, deska gramofonu, jež mu nezosobňovala jenom milostné hrdlo Diny, ale ji celou. Horkou. Toužebnou. Vonící a sličnou, pružných obratlů. Kouzelnou až k hojným slzám, a vzrušující jako svatební let včelí královny. Fatamorgana ulic, blankytu, hedvábí. Jahod. Tramvají, vesmíru, lustrů. Šumících luk; a jak se to stávalo v něm uvědomělejší, hodiny se prodloužily v den, a den se posunoval zdlouha jako celý týden. Tato změna vznikla velmi nenápadně, mezitím, co se myl. Bylo již pozdě tomu zabrániti.

Jako šílenec jezdil Ludvík na velocipedu. Statisíce kilometrů ujel nad zejícími průsmyky, ale vteřiny byly ještě delší; ještě delší. Ačkoliv vzal hodinky k sobě, do sedla.

Jal se je prohlížeti se zrcádkem.

Za dvě hodiny se mu zdálo, jako by zahlédl na čele nově se tvořící vrásku, a zub se mu možná rozviklal.

Na sklonku následující hodiny jej napadlo, že se mu trhá zefýrová košile na rameni a po chvilce bude téměř k nepotřebě; přesto že bylo teprve kolem desáté z rána, ustýlal slamník k spánku, jako by byl noční čas a na prstech rukou jistě má ostré nehty. Přece je z rána

ostříhal, když se myl. Ale to již byla každá minuta zdéli celé hodiny.

Pln obav zastrčil hodinky hluboko do slamníku. Ležel natažen přes stůl a strachoval se pohnouti. Počal mysleti na období kanceláře. Jaká shoda! V místnostech úřadu bylo také vlhké přítmí jako v žaláři; sychravost. Čím více o tom uvažoval, tím mu tato podobnost vystupovala zřetelněji nad obzor, až rozeznával zcela jasně, že žalář je jakýmsi nižším druhem úřadování; jako jsou mezi živočichy nebo rostlinami odrůdy a čeledě nižší, vyšší.

Zvětralé vzpomínky a všechen nelad tvé duše, jež viděla mnoho hlav houslí, tvoje nezdary ležely před tebou jako těžký koberec a domníval ses, slyše svůj vlastní smích a mysle na trojí rozměr objetí, že přišlo již naplnění tvé lenosti; leč byl jsi jen neblahý jako tvůj soudruh Hamlet, s úzkostí sáhl jsi po hodinkách. Byla to truchlivá podívaná. Minulo od té doby pouze 7 minut, leč ty jsi měl pocit, jako bys žil svůj život; byla to věčnost.

A neustále to bylo strašnější.

Po návalech trudnomyslnosti a mukách stával se z Ludvíka nový vězeň, nový trestanec, který si musí znovu odbýti plné tři týdny žaláře. Opět začal sbírati papírky rozličných barev, ach, azurový nemohl nikde nalézti, a třídil konečky prstů na střepech přinesených ze dvora. Čichal k dívčím jménům v kapesním kalendáři.

Svátek Marií přiblížil mu nejkrásnější podobenství a olivy, růže.

Současný Ludvíkův život se skládal z těchže zážitků jako v prvních dnech uvěznění; byl to koloběh samoty.

Trápil se znovu vším. Černým rámem dvorku, přáním dojímati se břehy řek, mosty. Vinicemi opojných hvězd. Trpěl dalekosáhlým tichem, které porušovalo dávení jako kymácení podpalubí, a vzduch byl podoben kožním nemocem.

Ludvíkova mysl, která se podivuhodně dovedla přizpůsobiti okolí žaláře, vrátila se do polohy, jakou mívala dříve, na svobodě. Nikdy již nebylo Ludvíkovo ucho schopno zpracovávati úlomky zvuků v události tak rušných dějů a mohl neustále čichati k desce stolu, žel, jasná vůně listnatého stromu již nikdy nevytryskla, a co se stalo, Ludvíku, s vaším hmatem, ostražitým jako vojenská hudba; a kam se poděl váš zrak?

Vaše chuť?

Jaké neštěstí. Ludvík byl opuštěn sám sebou. Stál ve středu celý bezbranný, holý; bez přísudku a doplňku; příslovečných určení. Ležel na zemi opuštěn vlastními smysly, ležel tu prázdný a bez života jako svlečené dívčí rukavice a živůtek; zbylo mu jen zrcádko.

Pudr.

Síťka na vlasy. Mající barvu hnědých holubů.

Hleděls na tyto tři věci. Byly u tvých nohou jako kosodřevina a musels mysleti na dny nepohod a protivenství, na křehká kouzla dívek, pro něž jsi tak nedůstojně plakával, neboť jsi poznal, že mezi nimi a tebou jsou rozdíly celých staletí, jež jsou vyplněny válkami a hladomorem, renaissancí, ty drahocenné trůny ňader, které znamenají epochu krutovlád, chorobná sobectví, a byls vždy sám, i když jsi kraloval, byl jsi sám, tak sám, i když jsi zpíval v hospodách přeplněných kouřem a kamarády, neměls nikdy nic, ani labyrint světa, jen akrostichon své samoty.

Zrcádko.

Pudr.

Síťka na vlasy.

Ludvík hleděl na tyto věci. Jevily se mu melancholické jako krabička sirek bez jediné zápalky. Leč náhle urazil nohu od židle a ta byla puškou, jíž se večer chvástal na dostaveníčku v masce myslivce, a druhého dne si zvolil přestrojení boxera. Uncové rukavice a tvrdou bandáž si udělal z ručníku.

Mohl přijíti jako aviatik.

Jako aviatik. Má Dino! Stačilo otočiti čepici štítkem nazad, mohl přijíti jako námořník, mohl přijíti jako bubeník, malíř. Dlaždič. Básník.

Mohl přijíti jako rybář.

3

Ludvík vyšel z vězení.

Svoboda, tato šťáva sladké révy, jejíž opojné síly neznal.

Obklopoval se sypkým vzduchem, blankytem. Otáčel se ve vaně parních lázní jako lodní šroub a díval se vzrušen na rašící lístky ozdobných keřů v městských sadech, chrupal čokoládu; nechal se voziti zdvižemi nahoru dolů, nesčíslněkrát jako liftboy, jehož čepice je karmínová jako tramvaje, jejich zvonění po-

dobalo se s počátku cvrlikání sýkorky, ale zblízka jsi poznával zvonek.

Měnil kavárny, divadla a střídal dancingy, bary a bia, a na Petřínské rozhledně pojídal švýcarský sýr.

Chvat výšky připomínal průvan na plošině rychlíkového vagonu.

Procházel všemi ulicemi, vybíraje co chvíli jiný způsob chůze. Jedl lanýže, jedl kaviár sedě na křídlech stříbrné labutě předměstského kolotoče a flašinet zvyšoval jeho zmatenou pošetilost, pátý kousek jel na zebře a tenkráte mlsal růžovou zmrzlinu slyše neustále, jako vzdálený podzemní hlahol, zvuk sukní, a tento přelud trval i za noci, když spal s očima otevřenýma dokořán nechávaje svítiti žárovku, zdála se vyhlížeti vesele jako zralé ovoce,

zvláště banány.

4

Městečko, v němž žili Ludvíkovi rodiče, bylo položeno ve středu úrodné provincie, jíž protékala dosti hluboká řeka. Vždy z jara, když tály ledy, vystupovala ze svých břehů a zaplavila vše. Bylo to veliké jezero bez břehů, bez skal a leknínů, jen něžný stín topolů připomínal stará jezerní tajemství; a když zapadalo slunce, byla vodní hladina červená jako železitý pramen a stín topolů stával se rusý.

Město bylo seskupeno podle řeky.

Na levém břehu hlavní náměstí s šerednou radnicí, ale s krásným gotickým kostelem, jehož věže byly jasné a zvučné jako píšťaly varhan, a ochoz byl přeplněn velikými chrliči, které měly podobu upírů, sov a netopýrů, oživujících soumrakem.

Život města nebyl schopen žádné nadsázky. Řemeslníci a obchodníci měli svou počestnost, byla příliš cítiti naftalínem, a městská honorace, pyšná a kulturní jako filharmonie zdejších ochotníčků honosila se několika duchy, jejichž osvícenost byla jen petrolejová.

Ludvíkův otec měl spolu s bratrem Fridrichem obchod obilím. Nebyl to krám, kde je plno záhadných šuplíků a divotvorných přihrádek; otec nosil vzorky osevu a jetelových semen po kapsách u vesty.

Asi dvě léta před světovou válkou přistěhoval se do města neznámý člověk, který založil v jednom domě „Pařížskou kavárnu". Tento čin pobouřil občany zrovna tak jako líčidlo a pudr na tvářích hereček, jež někdy přijíždívaly do města s divadelní společností.

V kavárně bylo elektrické piano, billiard a číšnice, záhy zdomácněla na způsob páva, její peří bývalo tupeno a bývalo haněno, leč vyskytly se i tací lidé, kteří mlčeli; značné části obyvatelstva, jež si dodávalo důstojnosti vzájemným hlubokým smekáním, připadala černá káva jakoby nahá.

Za války sbíhaly se v „Pařížské kavárně"

veškeré vojenské záležitosti zázemí, byla to Halič ve zdech tohoto městečka; zejména ranění vojáci nechávali si hráti zádumčivé valčíky, a těch mohutných loučení, těch loučení.

Tehdy chodil Ludvík do třetí, čtvrté, páté a šesté třídy gymnasia, které stálo na hlavní ulici ozdobeno pískovcovými bustami geniálních básníků, vynálezců a astronomů, jejichž plnovous podobal se galilejským rybářům. Starší spolužáci přijížděli z fronty na dovolenou a takřka celé gymnasium šlo za nimi do této kavárny, polité vermutem.

Ludvík zde naslouchal nad prvními doušky vína ozvěnám bubnové palby, kouře cigaretu, její dým tísnil, ale bylo třeba, aby si počínal jako dospělí mužové, a prsy číšnice dávaly mysleti na ruční granáty, podkopy; a již nikdy sem nevkročil, kdykoliv šel okolo a zaslechl strojové údery piana, připomínající vojenské povely, ba, kdykoliv šel jen okolo, bylo mu náhle všeho líto, cítil úzkost z blízkosti války, její ohlušující zápach způsoboval bolest žaludku. Ba stačilo, aby jen zaslechl jméno kavárny.

V prvním roce míru koupil Ludvíkův otec dům „Pařížské kavárny" a přeměnil jej ve skladiště obilí; doba míru musela zničiti tento špinavý nevěstinec války jako stará opevnění vadící rozmachu; musela jej zasypati jako zákopy, a na nich ať roste k nebi klas.

Snad je to směšné, ale Ludvíka těšilo, že

právě v těchto místech, připomínajících mu válku, je otcův špýchar, že právě v těchto místech, která připomínala smutek vraždění, zpívají si dělníci, přehazujíce lopatami hromady zrní, žita, ječmene; plavé pšenice.

Do tohoto města vracel se Ludvík.

Do tohoto města, kde myslel, že bude malířem hledě na kobalt a bělobu oblohy nad náměstím, jehož dláždění bylo za léta rozpálené, byla to horečka, která unavovala; nic zde nebylo schopno blouznění. Delta pomluv. Pokrytectví. Barokní zámečky okolí byly architektonicky nezajímavé, vyprávělo se, že baron Dagobert musí míti vedle sebe na honě dva sluhy, ten první nabíjí a podává pušky a druhý drží na zlaté míse cigarety a zapaluje je, po každé ráně zahodí baron cigaretu, třeba by byla ještě celá. Jako by po výstřelu byla již mrtva; jako zajíc, koroptev.

Jednotvárnost dní dávala mysliti na ponuré štíty městských domů, které byly nízké a ubohé. Čas měl vleklost kancelářských hodin; hlasité ořezávání tužky bylo událostí a každý otáčel hlavu za tímto šípem.

Stavení na rynku byla obrostlá břečtanem.

Zeleň břečtanu, mdlá a bez proměn, připomínala staromodní staletí jako většina občanů, kde jsme jen viděli tyto obličeje, ach, již si vzpomínáme, bylo to na mědirytinách z dob prvního parostroje.

Večer, když se rozsvítilo několik obloukovek, pod touto řídkou sítí světla byly ulice ještě bědnější, jen na konci města mohlo nás trochu potěšiti malé lešení novostavby, silokřivky trámů, prken, latí.

Mladí synové zámožných měšťanů kráčeli tudy ve vášnivé debatě, jaký to nádherný pohřeb, je nám líto, že není slyšet trombonu, kdykoliv jsem zaslechl jeho hlas, myslíval jsem: venku prší, a do srdce kanulo poznání, jako by naše rodiště bylo položeno v jedné z ulic Pompejí, myslíme o tom bez paměti a již nikdy v tomto městě klidně neusnem, na korse byla světla hustší, četl jsi pozpátku firmy pernikářů, řezníků a kupců plátnem.

Veselé přítelkyně vracely se z procházky od Větrné hory, na jejímž úpatí roste mnoho petrklíčů. Nesly jich kytice a smály se koketně, ta malá blondýnka nesla největší, vypadala jako by měla v náručí svou zlatou hlavu, a tu si člověk náhle vzpomene: je jaro, jaro, chceš se zoufalou rychlostí nahraditi, cos promeškal, všechna hnutí těla a písně, lekneš se, snad již v rybníce umlkly žáby, snad již špačkové sestárli, ne ne, ještě je čas, kahance kaštanů bu-

dou teprve rozžehnuty, ale nadobro ztratil jsi první fialky. První start skřivanů.

Pospíchaje do sadů, jež leží na druhém břehu, musíš projíti ještě mnoha ulicemi, kouzlo jara, které tě překvapilo se všech stran, které röntgenovalo tvoji trudnomyslnost, byl jsi nadšen, že jsi tak zcela zdráv, neboť jsi pevně věřil, že tvé zdraví je silně otřeseno, ale chvátaje podél domů tohoto města, ztrácel jsi pomalu jaro, a před restaurací, kde si měšťané sdělují směšné názory, byls opět sám; tak sám. Zbyl ti jen pocit, že je to všechno vyhnanství v Sibiři, kam jsi byl poslán a skutečně, ač vzduch byl vlahý jako květ jasmínů, bylo ti zima.

A doma ses zavíral.

I když slunce svítilo nejvíce, topil jsi v kachlových kamnech, pro zvuk hořícího dřeva nemohls slyšeti rozkvétání akátů, třešní, kalin. A všichni se smáli Ludvíkovi, otec, matka a zejména strýc Fridrich, proč chodí po domě v zimníku a huňatých rukavicích, proč prohlíží lyže, a tukem natírá jejich norská vázání.

A proč naši řeku, kde se již koupou mladíci, nazývá chladně Irtišem.

Ale v jedné cestopisné knize se Ludvík dočetl, že je na Sibiři také jaro, léto, ačkoliv jen krátké. V této chvíli uhasil dvěma šálky čaje oheň kamen, a od těch dob toulal se po polích. Přinášel plno chroustů, líbil se mu jejich bzukot, jenž je tolik podobný mručení telefonu:

v noci, když nemohl usnouti, vstal a pouštěl brouky po pokoji, haló, zde Sibiř, haló.

Haló. Sibiř.

Zrcadlo malého města.

Šedivé a zkreslující.

Díváš se do něho a vidíš své tetinky s límcem jako Marie Stuartovna. Drží lorňony u zelenavých očí, jež neříkají nic mimo pomluvy. Jsou jako správcové, advokáti, poštmistři, jako jejich obydlí, nevkusná a málo větraná, a všichni tito mužové mluví rádi o přírodě, o knize, kterou přečtli, už je to dávno, velmi dávno, leč vědí o všech výhodných tajemstvích, jdou ulicí důstojně, jejich podbradky a zátylí dávají tušiti, že nikdy nemohli mysleti a služela by jim uniforma tapírů, jezevců, slepic, všichni tito mužové mají zásluhu, že se káva přináší na stůl již slazená, vychovávají své děti s něžnou úsečností a mluví o politice s pohrdáním, neboť se o sobě mnoho domnívají, užívajíce často cizích slov, jež vržou jako jejich obuv, která se podobá diviznám, a chtěl bys je všechny obžalovati, že kazí veřejný majetek, jímž je vzduch, ach, byl by to veliký

proces, kdy Bůh by stál po mé pravici. A dívaje se do tohoto ponurého, pokryteckého zrcadla, jež způsobovalo zimomřivost, myslel Ludvík na bezejmennost své lenosti.

Neustále zanášel do notýsku hodiny zameškaného spánku.

Tento zápisník byl antologií jeho lenosti. Atlasem, klavírním výtahem, herbářem, dějepisem, kde byly jen letopočty a data bitev, pádu císařství

má spáti spal

Je to možné, že zameškal již pět tisíc?

Jakže, pět tisíc!

Pět tisíc hodin spánku.

Nastavte tento čas na sebe jako kostky domina, byla by to noc hluboká jako babylonská věž. Byla by to noc dlouhá jako tok Mississippi, jenž je pln vírů a divných ryb. Byla by jako Ural, Nil, byla by to noc vyšší než Mont Blanc, Pyreneje; dnes jsou pašije, zvony prý ulétly do Říma. Prý ulétly do Říma; v městečku chodí školáci s řehtačkami. Hospodyně pekou bochánky. Řemeslníci objevují se před svými prahy v tvrdých kloboucích, počínajíce si jako panáčkové prorokující dešť, proměnlivo, jasno; oblačno; slečny mají nové šaty a listonoš (v pelerině) roznáší pohlednice s velikonočními beránky; je ti to všechno k smíchu jako podivínství.

Ludvík rychle zapjal motor auta. A rozjel se ven. Z města.

Ven.

Sklonil hlavu jako lékař stopující srdce pacientovo. Všechny cévy motoru pracovaly. Všechny žlázy. A játra, plíce, ledviny, brzlík a vnitřní šťávy, byla to cirkulace, jež nám nedovoluje, abychom nebyli již smutni ani okamžik, jel největší rychlostí, byl to koloraturní výkon zpěvačky z hlavního předměstí, a teď, když vypjal s vršku stroj, byl to zvuk kočičích tlapek. Náhle otevřel výfuky a přívod plynu a stroj se naráz proměnil v čistokrevného buldoka, který se rozštěkal. Cítil jsi dílo pneumatik, brzd, pák, tachometru, hladě volant jako černokněžnickou hůlku, jíž můžeš stvořiti velikou kočku, psa, zpěvačku z předního šantánu, které naslouchá u vytržení, a hornistu od I. pluku husarů. A hrací hodiny. Galantní menuet.

Ludvík dělal s volantem čtverylku, národní besedu. Dvořanku.

Foxtrott.

Charleston.

Po silnici se procházely městské divky, vesměs Ludvíkovy přítelkyně; zahrál jim u volantu Hamleta, cowboye, hrdého Černohorce. Švejka. Oblomova. A především Dona Quichota, smály se tak upřímně, ale měly strach, jak to vše skončí.

Jak to vše skončí.

Hle, Evženku, jež měla překrásné nohy.

Ale byla pihovatá. Zatrhovala hlásku r (niklový vozík jedoucí po písku), a její paže nebyly ani zdaleka oním lukem, který milujeme.

Hle, Lucie, jejíž drobné zoubky podobají se jemné rýži.

Oči Zdenky uměly se skládati za hustými řasami jako velice koketní vějíř.

Máša by se neměla líbati s izvozčíkem z Ivangorodu, je přílišným pijákem vodky.

Olga měla krk z výpravných revuí.

Julčiny boky, dívejte se za ní. Honem. Než přejde. Z této strany.

Miladin šat byl prostě přiléhavý.

Greta, Pavlína (s bluzičkou chlapeckého střihu);

Štěpánka.

Sylva (její pěkné rty jsou mírně vykasány).

Ludvíkova zimomřivost způsobovala, že se přidružoval k oněm dívkám bez svízelí, bez zvláštního vzrušení, aniž by střídavě bledl a bledl, pozoroval je suše jako sbírky a záhy býval unaven. Těkal kolem sebe nemoha nalézti spojitosti, jež by každé slovo jimi vyřčené činila novým, půvabným; nedělitelným; snad, kdo ví, snad z dvaceti dívek složil by jedinou, jež by byla celá krásná, ach, mluvme o dívkách jen dobré; jen dobré jako o mrtvých.

Kdysi, jsa v létech, kdy každou, i nejchladnější ženu tvoříme si vášnivou, žils na malém ostrově, abys mohl vydávati své vlastní ba-

revné známky, jež by znázorňovaly hlavy žen, které jsi tajně zbožňoval, ale dnes si musíš hlučně stěžovat, že by tvůj ostrov zůstal bez známek, ač se můžeš snadno rozhodnout, a můžeš tak učinit lístky vloženými do klobouku, mohls též říci číslo a nyní počítati, které odpovídá písmeně abecedy; vyšlo

S

proč jsem to udělal! Musím nyní choditi se Sylvou!

Slitování. Ale ne! S znamená i Suchardovou, a ta má křestní jméno Lucie. A tak se mohl Ludvík opět vrátiti ke všem, k nim, k těm důvěrnicím a pokušitelkám, jichž přátelství plná rozmarů, pomluv a tajů (šeptaných se smíchem), počalo jej zaměstnávati starostlivě, kladl ona drobná dostaveníčka na úroveň bývalé povinnosti choditi do úřadu a jeho lenost nabývala opory. Pod touto záštitou hotovila se vydati květ, jenž by byl stolistý. A Jiřčina voňavka bývala vskutku příjemná. Velmi příjemná, jako rty židovek; zejména v neděli.

V těch nedělích, kdy jsou ulice úžasně smutné. Jaká truchlohra. Stáváš se na výsost rozhárán a nic tě nemůže uklidnit.

Na vršku stromu zbláznil se kos.

A pak když zvolna dopadá klekání, ještě se nemůžeš uklidnit, bodaje špendlíkem neděle a sváteční dny, ale ony jsou ještě červenější v ka-

lendářích, tvá lenost stává se svátostí, pro niž budeš ukřižován; dříve než kohout třikrát zakokrhá, ještě neusneš.

Čta „Portugalské listy" vzpomínáš dopisů Ovidia z Tom.

Co mi platna má neslušná zdvořilost. Horoucí lenosti; apokalyptická.

Včera jsem opět po dlouhé době pracoval, korouhev lenosti, která se tak chvěje nad zdrojem mého srdce, byla včera stažena do půli žerdě, jaký chorovod,

matka myla okna, držel jsem ji, aby nespadla.

Má lenosti, prostorná!

A byl jsem patrně nešťasten. A v těchto salvách smutku vysnil jsem, že můj pohřeb bude provázen kapelou SAXOFONŮ; darmo hledáš své vzpomínky, leč nemůžeš jich nalézti.

Za nic na světě nemůžeš vzpomenouti na jedinou tvář. Snad ani sám sebe nepoznáváš, sebe, tolik trpícího lidskou nízkostí, a podoby všech lásek splývají v pachuť, jakoby nejsilnějším tvým zážitkem byla žízeň druhý den po flámu a chtěl bys vymítit ze slovníku

všechny bílé klávesy a ponechat jen ty černé, smuteční.

Jen smuteční.

●

Počátkem června, toho měsíce, jenž je skvělou parfumerií, měl býti v městečku letní karneval.

Mluvilo se o tom všude s velikou samolibostí.

S úsměvem, který byl korunován významným mrknutím a plácáním přes bedra jako hrdelní výkřiky; starší občané již sentimentálně mysleli na dobrodružství s maskovanými ženami v letní přírodě, v samotném „chrámu přírody", jehož klenbu bude tvořiti benátská noc; tento karneval měl býti na obecních lukách, u řeky se slavnostními barkami, lampiony a lampiony, tanec vil, kozonohů; a gondolierů s distinkcemi korvetních kapitánů. Průvod Dianin.

Obchod a řemesla.

Námořníci. Zbrojnoši.

Rusalky.

Tehdejší lid; alegorické vozy.

A řeči o karnevalu byly zvláště nesnesitel-

ným druhem sarančat, které zamořily obec. Slyšel jsi ustavičné vrzání krovek, jako by stále někdo natahoval hodiny veliké jako celé městečko.

Ludvík napsal článek „Antikarneval". A přítel ze studií, redaktor pokrokových listů, otiskl jej jako feuilleton.

Antikarneval

v přírodě

Nač skličovati svá svědomí farizejstvím.

Nač se přetvařovati.

Pilnikář hotoví se tento večer vystoupiti v masce Dalibora a náš holič, pst, vezme si úbor duchaplného abbé.

Malíř písma či pokojů bude benátským malířem. Tušíme, že míněn je Leonardo da Vinci, Michelangelo Buonarroti, Tizian, Raffaello da Urbino, Botticelli.

Donatello.

Giotto, Buffalmaco; Brunelleschi; a koželuh bude pierotem na plese dožecím; oh!

Co říci slečně, která šlape tanečníkům příliš na nohy v masce výtečné baletky. A co říci dámě, jež majíc kostým nevinného andílka, jest již vdána šestnáctero let.

Nikdy; nikdy!

Nevermore.

Navrhuji, aby byl uspořádán karneval, kterého by se zúčastnili jenom občané, kteří mají

v l a s t n í j m é n a, opravňující je k přestrojení. Vzhůru, nechť se obléknou. Za vlastní jména! Dámy a pánové:

pan Čížek
„ Strnad
„ Netopýr
„ Nedvěd
„ rada Biskup
„ komisař Brouk
pí. Rybová
sl. Hrušková
pan Straka
„ Drozd
„ Josef a Emil Bubeník
„ Kroupa
„ dr. Zástěra se sestrou
„ Wassermann(!)
„ rada Křen
„ Ant. Cibulka
„ Jiří Cibulka
„ dr. Daněk
atd.
atd.

Všichni, kdož máte jména legitimující Vás k maskování za vlastní Já, neopomeňte se včas dostaviti; začátek v 8 hodin. Tombola. Buffet.

Měšťanský tisk, dotčen a uražen, že čelní občané jsou jmenováni ve stejném pořadí s dělníky, nazval pisatele Individuem.

Naše malé přítelkyně Ludvíkův článek rozveselil.

Pořídily úplný seznam, všechna jména bylin, zvířat, stavů, podobenství, vyskytující se v městě. Byl to veliký počet; nevtěsnaly by se ani do největšího sálu.

Hovořily zaníceně o dekoraci pro tento mumraj, o dekoraci, v níž by všechny masky ožily ve své původní přirozenosti, živlu, živlech, ryby, ptáci, rostliny, čtvernožci, hmyz, plazové; málem byly by zapomněly na jedlové šišky pro paní Veverkovou a lískové oříšky. Co by si počal Jindřich Pekař bez pece, co by si počal pan revident Lev bez pouště s výhledem na oasu ukrytou v zeleni.

„Bodejť, tam by bydlel pan Tureček, toho jste, děvčata, vynechala," volala vítězně Evženka. A Ludvík se jen usmíval. Tyto pošetilosti, vyslovované s rozkošnou vážností, dávaly nemysliti alespoň chvíli na zimomřivost, anonymní nervosy, na úděl občanství tohoto městečka, té Kotvovy stavebnice, jež nemůže těšiti žádného dítěte, kde lidé jsou neobyčejně choulostiví na svůj průběh trávení a konečně knírky, gotický kostel; přívěsky hodinek.

Poslední dobou zúčastňovala se zábav v parku nová družka, Eva; snad byla pěknější než ostatní, ale Ludvík si žádné příliš nevší-

mal. Jednou o ní vyprávěla Lucie (její drobné zoubky podobají se jemné rýži).

Představte si, pravila, je to něco hrozného. Eva chtěla psát kamarádce do Paříže, chodila po všech obchodech a žádala francouzskou poštovní známku... Předložili jí takové, jaké kupují filatelisté. Ach ne, tu nemohu potřebovat, je potištěná, já chci čistou, je to na dopis do Francie, říkala Eva, a Lucie se smála bez přestání, a ještě se smála, ačkoliv již dávno se mluvilo o jiném.

Ještě se smála?

Ludvík ihned napsal Evě prosbu o schůzku.

Přišla.

A přicházela denně, chlubivá a svéhlavá, její tělesný zjev, jaká zvláštnost, musels mysleti na něco podobného, jako je neodvislost, jmenovitě neodvislost, a jedenkráte napsala japonským slunečníkem Miluji Vás?? Nechtěla, aby nesl její malý zelenavý klobouček, držívala jej ve výši ramene jako papouška. Přicházela denně, chlubivá a svéhlavá; její pyšné nohy třely se v kolenou, ale bylo to jemné, sotva znatelné.

Mám doma briliantové naušnice, nesmím je nositi, maminka to zakázala, povídala jednou prostě, prostince, jako by říkala, ach ne, chci čistou francouzskou známku, je to na psaní do Paříže.

Její levé ňadro mělo tvar mladého měsíce.

Přicházela denně.

Nikdy nesvolila, aby nesl její malý zelenavý klobouček, držívala jej ve výši ramene jako papouška.

Její vlasy voněly jako nahé ořechové listy.

5

Ludvík nemohl nikoho milovati.

Zmatek, který způsobovala Eva, byl jejím zmatkem, ať stála nehnutě, nořic se snivě sama do sebe, kdy byl její odraz ve vodě podoben zvonici; ať se vypínala na špičky jako baletka; nebo ať tvrdívala, že se učí zpívati italské opery, či ukazovala své ruce mluvíc mnoho o studiích klavíru (byla to nejvíce pianissima, jež hrála ve vzduchu, nechávajíc růžové prsty lichotně poletovati jako peří); nebo ať mluvila

o brzkém vystoupení ve filmu a dívala se na svůj stín. Všechny tyto různobarevné stuhy, kterými se střídavě ozdobovala, zvyšovaly její půvabnost, měníce smysl její krásy a posunujíce jej od noh baletky na ohebné hrdlo zpěvaček (a hruď s krajkami tajnosnubných vzorků), až na paže, ramena a konečky prstů koncertní pianistky, a posléze na celou postavu, když dávala na jevo, že míní hráti pro kino, a ještě drobný detail, její ústa, nejprve podobná kulaté skvrně, zcela malé, jako rána z browningu, rozšířily se přes celé plátno.

Ludvík nemohl milovati Evu.

Palčivost polibků měnila se v zápětí v lehký proud zimomřivosti; mírná horečka, zimnice; horko a chlad; tyto náhlé přechody, bez rovnodenností, vyčerpávaly jej jako ustavičný spor s nicotností, prázdnotou; nepřetržitou únavou.

Bylo mu, jako by Eva trávila své dny kdesi na jihu. Zatím co on stotožňoval se s pobytem na významné stanici sibiřské gubernie. Tato uvědomělá vzdálenost počasí, rušící se jen tak na krátko, byl to divný život a ještě divnější, když se díváme ne bez melancholie na poletující vlaštovky. Myslíval si, když Eva položila jeho hlavu na svá vonná prsa, že by mohl vzdorovati z tohoto můstku, ale nedal to nikterak na jevo, měl svou soustředěnou lhostejnost, svá tajemství; nejapnou hrdost; nechávaje svou přítelkyni, ostatně někdy tak trochu nudnou a

protivnou, zcela žvatlati. Jednou říkala Lucie, že viděla Evu líbati se s jiným mládencem. Ale Ludvík to vyslechl jenom zběžně, jeho případ počínal jej zajímati hlouběji, až lékař prohlásil: „Plíce máte čisté, bez poskvrny. Nanejvýše mohlo by jíti o vnější horečky, o zimnice pokožky; ale to nemůže trvati věčně, jak pravíte.“ Leč záhy mělo se mu dostati vysvětlení.

Strýc Fridrich jediný zahlédl, že Ludvík je spíše zkormoucen než vesel a chápal to jako nudu, která je znamením tohoto městečka po meči, po přeslici; mateřským znamením. Jediný pochopil, že Ludvíkovo království není z tohoto okresu, kde i rozkošné dívky zaujímají nízkou polohu mezi květenou, a dívajíce se s ptačí perspektivy (tak upřímně želíce těch andělských řas!), musíme proti své vůli vzpomínati drsných slov, plných odmítnutí. A slyšíce smích dívčích rtů, sličně modelovaných, smích nepřípadný, úzkokolejný, jenž má nás odvézti jinam, daleko, abychom zapomněli nicotných odpovědí a tak směšných jako adjektiva končící na e, krásné zelené e,

tak směšných odpovědí jako úzkostlivě vyslovovaná i všech infinitivů, naše rozčarování nezná konce a náš smutek stává se progresivní. A učíme se mlčeti. Snad je nám už všechno jedno.

Strýc Fridrich jal se osnovati různá vyražení, společné jízdy autem, bez cíle, až do krajní únavy, kterou se všechna protivenství

rozplynou jako tvrdým spánkem při otevřených oknech, kdy ani křik slepic, husí a holubů tě nevzbudí, ten drásavý zvuk slepic, který nás přivádí na vrchol šílenství. A nejvíce ze všeho se bojíš nedělí; bojíš se jich jako půdy, kde je prádlo, a skončíš-li sebevraždou, bude to ve svátek; nedělní výlety autem byly plny skvělých návratů, Ludvík býval rozjařen jako v tělocvičně, hrazdou, kolovadly. A jednou zavedl jej strýček do bytu záhadně se usmívaje, poručil mu, aby zůstal v kuchyni a sám odešel do vedlejší místnosti. Tu zaslechl Ludvík gramofon. Byla to píseň, již zpívala Dinah; jaké shledání.

Jaké shledání!

Stáli jste tváří v tvář. Musil sis třásti. Musil jsi sahati k srdci; opět jsi je nalezl, oplakávaný prsten s rubínovým kamínkem. Otáčels jím jako kouzelnou lampou a naráz jsi pochopil svou zimomřivost, zimnice, horečky, chlad. Nyní jsi pochopil. Již víš, proč vídals ve spánku častokráte posvátný baobab, rajky a hady plazící se jako vodovod, tygry, žirafy; a černé kosatce; nyní již víš, proč nemohls doposud milovat Evu, tu hezkou a svéhlavou, se rty pohybujícími se podobným způsobem jako housenka po stonku pryskyřníku, a saháš si znovu na srdce doposud mrtvé a musíš se usmívat, že se již počíná zachvívat, žabí stehýnka, stále a stále budeš znovu opakovat Voltův pokus, stále a stále budeš hráti tuto plotnu gramofonu

A od té doby nepřišel Ludvík nikdy na schůzku s Evičkou za bílého dne. Chodil jedině z večera. A ještě zavíral oči, aby neviděl, že její pleť není černá a hlavně pleť hrudi, jež ve tmě je bílou žárovkou. A tehdy když poprvé zašeptals Dinah, bylo to s počátku velice potichu, stala se Eva krásnější, vábnější, milerád na to vzpomínáš, sedě sám v altánku. Zavřels oči. Šum větví. Větví. Leč když ses rozhlédl, opět jsi nešťasten a lethargický, domníval ses, že jsi byl zkolébán palmami, tím vějířem, ale byly to jenom jabloně a hrušky.

Ludvík napsal Evě dopis plný sladkých narážek a horoucných předpovědí, avšak druhá stránka obsahovala žádost, aby si pořídila černé šaty sahající až ke krku a dlouhé rukávy; k zápěstím; jen tak vás mohu milovat, slyšíte, chci tomu. Nepřeji si, abyste nosila světlé punčochy. Učinil tato opatření, kdyby zahlédl Evu nějakou náhodou za bílého dne. Snad by nebyla v tomto černém úboru tak příliš podobna bělošce s tím svým zelenavým kloboučkem; nyní chápal, proč připomínal papouška.

A nyní bylo třeba, aby Ludvík také spal v síti, jaké se užívá proti moskitům. Chytil sedmibarevné sluníčko a držel je tak dlouho v rouře gramofonu, pokud neskončila píseň Dinah, hle, teď se již změnilo v africké, a nosil je ve škatulce jako prášky chininu, třikráte denně na lžíci vody vždy po jídle; nikdy již

necítil chlad, onu zimomřivost, která jej jímala, zahleděl-li se v zrcadlo malého městečka; ponuré a zkreslující.

Začal pěstovati kaktusy, opuncie.

Díváš se na jejich ostny a myslíš si, je to zakletý dikobraz.

Díváš se na jejich ostny hově si v síti a karavana tvé lenosti se zastavila, umdlena jako křižácké výpravy, u těchto kaktusů. V jejich stínu, jenž má tvar tenisové rakety, zanášíš do svého zápisníku hodiny ztracených spánků.

Ze své sítě vidíš městečko jako hejno moskitů. Myslíš si, bylo by hezké, kdyby naše auto mělo ananasovou barvu, nebo by mohlo býti zbarveno jako velbloudi; hraje gramofon, ale tobě se stýská po Evě, a jakmile jsi u Evy, budeš velmi teskniti po předešlé, minulé; různoběžky nikdy se nesejdou. Můžeš milovati Evu v nejhlubší tmě, kdy se ti zdá černoškou, leč budeš vždy chutnati Evropu, jež tě již nemůže blažiti, a není to jen rozdíl pleti a náramků, chmýří, nehtů, je to i jiný vzhled vnitřností, prohlížíš nárožní plakáty a čteš umělý chrup, umělý med, máslo, sádlo a musíš

mysleti na mléčný strom, datle, kokos, banány a chlebovník, tyto různoběžky nikdy se nesejdou. Snad, možná, kdybys objímal Evu a zároveň běžel gramofon, na nějž bys postavil květináč s kaktusy.

Ale někdy tvá bílá přítelkyně je tvou černou láskou a tvá negerka (jejíž boky jsou ve smyslu vítězných oblouků), (jejíž klouby jsou třtinové), je bílou láskou, tyto pokožky a bradavky se prolínají v tvé touze a dle toho, k jakému plemeni v tobě převládá náklonnost. Chtěl bys míti hlavní části od každé. Ale ty myšlenky nechť zůstanou škodlivé, říkáš si míšenka, malá míšenka, a již přemýšlíš, jakým jménem ji podělit, aby v ní byly obě dvě zároveň; dvojí směr pleti; oba kontinenty spojené v jediný.

Eva přišla jednoho dne opálená z plovárny jako kreolka, avšak tys opět zakoušel trýzeň, neboť jsi opravdu miloval černošku. Miloval jsi ji v Evě.

A Evu jsi zase zbožňoval v Dině.

Zastíral jsi gramofon bílým mušelínem, ale tvář Evinu mohl jsi zase jen vídati v nastalé tmě. Když ji potkal v ono poledne, zavřel jsi oči koktaje, že ti do nich napadal prach, prosils, aby tě odvedla domů, za ruku; jako slepého.

Teď máš jenom kreolku.

Kde jsi Evo, evropský andílku s účesem snoubenek. Nejen tvoje dásně jsou růžové.

Kde jste, má Dino, pradávná, s očima, jejichž duhovka má vlastnosti pštrosích per a prismatu. Oranže; háje bambusů. Horká chodidla.

Proti výslovné vůli zbyla jen kreolka; nezbylo nic jiného, než nositi černé brýle.

Ludvík počal nositi černé brýle. Proměna byla skončena. Černé brýle.

Městečko podobalo se katafalku, mohls vše předvídat. Milníky silnice, těch vojenských náhrobků, jichž sis nikdy dobře nevšiml; měšťané jsou pohřební zřízenci a nikdy již nemůžeš hráti šach.

Díváš se na mapu Evropy.

Vidíš ji; červotočivou. Usychá zvolna jako starý močál; je ti na chvíli líto krásných básní a romancí, jež jsou uloženy v technologických museích.

Vidíš mapu Evropy, červotočivou jako ministerstva války. Tvoje tvář se nápadně shoduje s maturitní podobenkou. Ukazuješ po státech, metropolích, a cítíš, jak tě svírá chlad cypřišů, thují a smutečních jasanů, bojíš se, že věda lékařská záhy nám vezme i poslední kouzla tajemství, a mapa Evropy před tebou leží v obálce, trháš pečeť chvějícími se prsty jako patentní knoflíčky a před tebou se zjevil úmrtní list. Bez konce želíš krásných slečen a labutí, cigaret, železnic; nikdy jsi nevěděl, že je tolik nevinných dívek, vida tak zcela blízko postavu Heroda.

Tvé černé brýle svezly se s očí na pokrývku

a nyní vidíš v závoji mlh jinošské pobřeží Afriky a bandasky evropských dělníků, jež se podobají ručním granátům. Chceš zvednouti brýle, ale zvedáš, ó, hrůzo, vlastní hlavu, zablácenou, chtěl bys zalkati nad Jerusalemem, leč zatím oškrabuješ nečistotu perořízkem taje dech, jako by šlo o skvrny v žádosti o místo, které ti kdysi slíbili, a před hlavou máš vypouklé zrcadlo; je to podivné, tvoje tvář se nápadně shoduje s maturitní podobenkou. Je to podivné, tvoje hlava se podobá Evropě a bývalé Mezopotamii. Jaká hrůza.

Tvé městečko je bezvýznamnou četnickou stanicí. Původně ses domníval, že je to zanedbaný hostinec. Našel jsi ještě na stole několik koláčů a trochu rumu, tak dalece mohl jsi svou hlavu občerstviti, aniž sis přečetl vyhlášku, zaprášenou, kde se zakazuje pěstiti hazardní hry, aniž bys pohleděl na dva obrazy visící šikmo jako v hospodách Šanghaje, ten první je západ slunce nad Vesuvem a druhý znázorňuje pytlácký výjev v Typhainském opatství. A mezi dveřmi mohls opět nasaditi hlavu na svůj trup, byla těžká, nezvyklá, bylo to nepohodlné jako příkré schodiště, po němž ses musel ubírat z tohoto chudobince, jehož podezdívka byla jen hrubě, nedůstojně sdělána. Jal ses počítat schody a nežli jsi přišel ke konci, kolikrát jsi byl vyčerpán, kolikrát jsi myslil, musím klesnouti únavou, hlady, chtěl jsi již pojísti kaktusy (jejich stín měl tvar tenisové rakety),

ale ještě včas ses zarazil, svíraje v škatulce sedmibarevné sluníčko. A když jsi pak došel ke konci, úhrnem bylo 5.500 stupínků a toto číslo rovnalo se hodinám, jež jsi už promarnil

má spáti spal

Pomalu prošel jsi potrubími mnoha kanceláří, kdes dostal střídavě bledničku, záškrt, osýpky, paratyf, kurděje a stejně tak se ti dařilo ve vězeních, jež ústila do města. V jedné cizí ulici byla kavárna. Sedl jsi dovnitř, rovnaje údy a stále rovnaje hlavu jako novou jehlici podoby velkého písmene Q, kterou jsi obdržel právě před chvílí pro svou malachitovou vázanku; pod oknem přecházeli chodci spěchající za svým řemeslem. Tvá hlava je jiná; není to již mapa Evropy a Mezopotamie, jsou v ní zcela jemně jako kapradiny znatelny obrazy Afriky. Oné země, jejíž krásná divokost je v stálém rozporu s úsudky geologů a zprávami Platona o zmizelé Atlantidě, flotila aeroplánů již se vrátila zpátky, zplihlá a truchlící, těch neurasthenií; vzpomínáš na všechny své výmluvy, vytáčky, na svou netečnost. Těkavost.

Okno kavárny přenáší do tvého nitra hru dívčích nohou, tento koncert, jehož oblost je neutuchající, naslouchá a mohl ses takřka radovat, avšak musil jsi mysleti na bezejmennost své lenosti, musil jsi znovu sahati na hlavu. Byla té chvíle syrová a šumící, jako vápno, které

bylo skropeno zahradnickou konévkou, nikdy jsi nechápal, proč dávají k růžím skleněné koule, jež zkreslují vůni. A jedním z těch zbrklých pohybů shodil jsi plotnu s písní Dinah; naráz se rozbila.

Kdosi ti řekl vynechávaje úvod, ctěný pane, budete musiti nahradit nějakým způsobem 5.500 hodin spánku, které jste zameškal; více vám nemohu sděliti. Poslání mé je Cicero. Rozsuďte po zdravé úvaze, byl-li můj jazyk právem zadáven, a pak onen cizinec, jenž měl nahá kolena skotských dudáků, odešel, ještě jsi slyšel smích, nic ďábelského v něm nebylo, takto se smějí jen hrdinové, ó, má síti proti moskitům, která mě nechráníš proti úsměškům; má Evropo; černé brýle. Černé brýle. Má lehká bláznovství, melancholičtí rackové, v těchto bílých závějích, mlhách, kde mé sny a můj život, můj život a mé sny bez přestání se kříží jako opojení Afriky a vděky Evropy, červotočivé jako ministerstva války, na jejichž dlouhých chodbách četl jsem vysvětlivky týkající se mého dřívějšího neplodného života. A mezi středověkými oděnci, lučištníky a tlením mušket, mezi rozsáhlou sbírkou prothes a smrtihlavů posledních válek, četl jsem vzrušen nápis, který mě naplnil lehkou důvěrou, jako noční obloha stojící v seskupení, jež je znamením Panny.

Karel Konrád:

Dinah

Na podzim r. 1928 vydal v typografické úpravě a obálce *Karla Teigeho,* jako 7 svazek *knihovny Hosta* nakladatel *Václav Petr,* Praha II., Lützowova 27. Vytiskla knihtiskárna *Orbis,* Praha XII.

Vyšlo též 25 výtisků na ruč. papíře

S0-FKR-902